

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/46161,Katowicki-IPN-opowie-o-Tragedii-Gornoslaskiej.html>
23.04.2024, 18:01

Katowicki IPN opowie o Tragedii Górnośląskiej

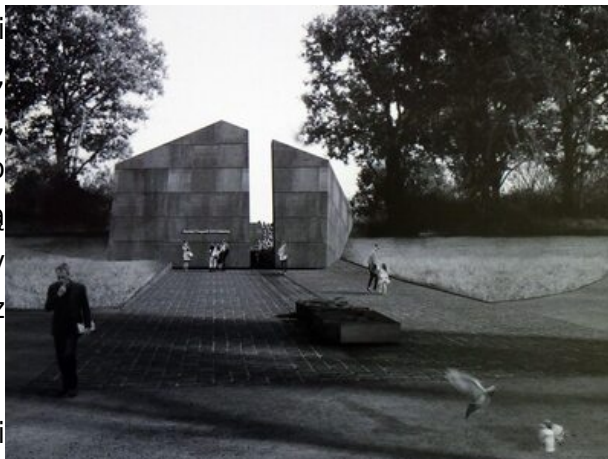
Prawdopodobnie w 2019 r. wydana zostanie drukiem lista mieszkańców Górnego Śląska deportowanych do ZSRS, tworzona przez historyka katowickiego IPN dr. Dariusza Węgrzyna

W tym roku przypada 73. rocznica fali sowieckich represji w latach 1945-1948, które pochłonęły kilkadziesiąt tysięcy ofiar, deportację tysięcy na roboty przymusowe do Związku Sowieckiego i pociągnęły za sobą dramaty wielu rodzin. Trwają obchody rocznicowe Tragedii Górnośląskiej z udziałem IPN.

Ludność Górnego Śląska podlegała represji nie tylko przez Armię Czerwoną, także przez rodzimy komunistyczny aparat represji. Symbolem tych represji są zbrodnicze obozy karne w Świętochłowicach-Zgodzie, Mysłowicach czy Łambinowicach. W czasach Polski Ludowej zbrodnie Armii Czerwonej i władz komunistycznych na Górnym Śląsku w 1945 r. były tematem tabu. Dopiero po przełomie 1989 r. tematyka ta pojawiła się w przestrzeni publicznej, zyskując określenie Tragedii Górnośląskiej.

W 2010 r. Sejmik Województwa Śląskiego, a w 2012 r. Sejmik Województwa Opolskiego, przyjęły uchwałę o corocznym upamiętnianiu Tragedii Górnośląskiej, jako termin wyznaczając koniec stycznia.

Instytut Pamięci Narodowej, zwłaszcza jego katowicki oddział, włączył się w wyjaśnienie Tragedii, opisywanie jej, a także organizowanie okolicznościowych imprez, projektów edukacyjnych i wydawniczych.

Zwycięski projekt pomnika Ofiar Deportacji Mieszkańców Górnego Śląska do Związku Sowieckiego w 1945 r.

Wystawa „Koniec i początek. Rok 1945 na Górnym Śląsku”.

Instytut pracuje nad **projektem stworzenia bazy mieszkańców Górnego Śląska deportowanych do ZSRS**. Jego autorem jest dr Dariusz Węgrzyn z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Katowicach. Budowa bazy jest realizowana od kilku lat i liczy już **45 tysięcy 100 nazwisk**.

10 listopada 2017 r. w Katowicach rozstrzygnięto konkurs na opracowanie projektu pomnika [Ofiar Deportacji Mieszkańców Górnego Śląska do Związku Sowieckiego w 1945 r.](#) Inicjatorem wzniesienia pomnika był dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach – dr Andrzej Sznajder, a poparcie dla przedsięwzięcia wyraził Arcybiskup Wiktor Skworc - Metropolita Katowicki. Pomnik zostanie wzniesiony na działce przy katowickiej Strefie Kultury – przy Parku Boguckim.

Kalendarium wydarzeń zorganizowanych dla uczczenia 73. rocznicy Tragedii Górnos Śląskiej przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach:

- 24 stycznia 2018 r., godz. 11.00 w Muzeum w Tarnowskich Górach wykład Zbigniewa Gołasza (IPN Katowice) „Tragedia Górnos Śląska w 1945 r.”
- 25 stycznia 2018 r. – „Spotkanie z historią” w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Zabrze, pl. Dworcowy 6, godz. 10.00, „Historia obozu NKWD w Toszku”. O sowieckim systemie obozowym na terenie okupowanych Niemiec, obozie specjalnym w Toszku, kategoriach osadzonych tam osób i warunkach bytowych - z dr.

Warsztaty dla studentów Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego na temat Tragedii Górnos Śląskiej.

Spotkanie z dr. Dariuszem Węgrzynem „Wkroczenie i obecność Armii Czerwonej na Górnym Śląsku w 1945 roku. Nowe ustalenia”.

Warsztaty dla studentów Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego na temat Tragedii Górnos Śląskiej.

Sebastianem Rosenbaumem, dr. Bogusławem Traczem i dr. Dariuszem Węgrzynem, autorami najnowszej publikacji na ten temat rozmawiać będzie Zbigniew Gołasz (IPN Katowice).

- 26 stycznia 2018 r., godz. 10.00 w Centrum Edukacyjnym IPN Przystanek Historia w Katowicach im. H. Sławika, przy ul. św. Jana 10 (3 piętro) – Warsztaty dla studentów „Obóz specjalny NKWD w Toszku”, spotkanie z dr. Sebastianem Rosenbaumem, dr. Bogusławem Traczem i dr. Dariuszem Węgrzynem, autorami najnowszej publikacji dotyczącej obozu - „[Tiumna-lagier Tost - Historia obozu NKWD w Toszku w 1945 roku](#)”. Prowadzenie: Zbigniew Gołasz (IPN Katowice).

- 2 lutego 2018 r., godz. 17.00 w Centrum Edukacyjnym IPN Przystanek Historia w Katowicach im. H. Sławika, przy ul. św. Jana 10 (3 piętro) – Spotkanie z dr. Dariuszem Węgrzynem (OBBH IPN Katowice) – „Wkroczenie i obecność Armii Czerwonej na Górnym Śląsku w 1945 roku. Nowe ustalenia”. Moderacja Zbigniew Gołasz (IPN Katowice).

Prowadzenie badań naukowych nad kwestią wkroczenia Armii Czerwonej w 1945 r. na Górny Śląsk skutkuje nowymi ustaleniami. Wśród nowych istotnych informacji jakie pojawiły się ostatnio w obiegu naukowym niezwykle ważna okazuje się historia powołania i funkcjonowania obozu NKWD w Toszku, jednego z najkrwawszych łagrów jakie funkcjonowały na Górnym Śląsku w 1945 roku. W wyniku kwerend archiwalnych udało się pozyskać niezwykle ciekawą kolekcję zdjęć obrazujących walki

Spotkanie z dr. Dariuszem Węgrzynem pt. „Wkroczenie i obecność Armii Czerwonej na Górnym Śląsku w 1945 roku. Nowe ustalenia”.

Spotkanie z dr. Dariuszem Węgrzynem o najnowszych publikacjach i ustaleniach dotyczących pobytu Armii Czerwonej na Górnym Śląsku.

Spotkanie z dr. Dariuszem Węgrzynem o najnowszych publikacjach i ustaleniach dotyczących pobytu Armii Czerwonej na Górnym Śląsku.

Spotkanie z dr. Dariuszem Węgrzynem o najnowszych

prorowadzone na omawianym terenie przez jednostki Armii Czerwonej (kilkadziesiąt niepublikowanych dotychczas fotografii). Także znaczny postęp nastąpił w kwestii opisu zjawiska deportacji w 1945 roku mieszkańców regionu do pracy przymusowej w ZSRR (analiza dokumentów sowieckich). Te i inne zagadnienia będą przedmiotem referatu.

publikacjach i ustaleniach dotyczących pobytu Armii Czerwonej na Górnym Śląsku.

- Prezentacja wystawy „Koniec i początek. Rok 1945 na Górnym Śląsku” w Centrum Edukacyjnym IPN Przystanek Historia w Katowicach im. H. Sławika, przy ul. św. Jana 10 (3 piętro), od 16 stycznia do 28 lutego 2018 r. (od poniedziałku do piątku w godz. 9.00-17.00).

Wystawa, przygotowana przez Oddział IPN w Katowicach, składa się z 20 paneli, które w przystępnej formie przybliżają realia 1945 r. na Górnym Śląsku. Na poszczególnych planszach zaprezentowano zagadnienia związane m.in. z okupacją niemiecką, zakończeniem działań wojennych oraz wkroczeniem Armii Sowieckiej na Górny Śląsk, deportacjami mieszkańców tego regionu do ZSRR, tworzeniem się polskiej administracji, polityką narodowościową (weryfikacja i rehabilitacja), wysiedleniem ludności niemieckiej, funkcjonowaniem systemu obozowego i odbudową życia społeczno-gospodarczego. Powyższe tematy zostały zilustrowane fotografiami, dokumentami, afiszami i wycinkami prasowymi. Zebrany materiał ikonograficzny pochodzi z placówek muzealnych (Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Muzeum w Gliwicach, Muzeum Historii Katowic, Muzeum w Rybniku, Muzeum w Wodzisławiu Śląskim, Muzeum Miejskiego w Zabrze), Archiwum Państwowego w Katowicach, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach, Bundesarchiv w Koblencji, Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu oraz z kolekcji osób prywatnych. Autor scenariusza wystawy – Tomasz Gonet. Współpraca – Monika Bortlik-Dźwierzyska. Konsultant merytoryczny – dr hab. Adam Dziurok. Projekt graficzny – Barbara Lepacka.

Wstęp wolny!